

Άρθρο Σύνταξης Editorial

Ιατρική, Ψυχιατρική και Επαγγελματισμός

Η Επίσημη Ταξινόμηση των Επαγγελματιών του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας ορίζει τους ιατρούς ως εκείνους που «διαγιγνώσκουν και θεραπεύουν τις σωματικές και ψυχικές νόσους, διαταραχές και κακώσεις και συνιστούν προγνωστικές παρεμβάσεις που βασίζονται στις επιστημονικές αρχές της σύγχρονης ιατρικής. Μπορεί να εξειδικεύονται σε κάποιες κατηγορίες παθήσεων ή μεθόδους θεραπείας ή να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την παροχή συνεχιζόμενης και συνολικής ιατρικής φροντίδας για τα άτομα, τις οικογένειες και τις κοινωνίες».

Η ψυχιατρική ως ιατρική ειδικότητα καθιερώθηκε για πρώτη φορά το 1808. Το γεγονός οφείλεται στο Γερμανό Καθηγητή J.C. Reil. Στα 1997 ο νευρολόγος H. Miller, φιλικά προσκείμενος προς τους ψυχιάτρους, γράφει: «Ο ψυχίατρος πρέπει πρωτίστως και πάντα να είναι ιατρός» και επισημαίνει ότι η «ψυχιατρική είναι η νευρολογία χωρίς φυσικά σημεία, που απαιτεί διαγνωστική δεξιοτεχνία υψηλότατου επιπέδου».

Πρόσφατα (2009) το Βασιλικό Σώμα Ψυχιάτρων στη Μεγάλη Βρετανία στο τεύχος «Έγκυρη Ψυχιατρική Πρακτική» σημειώνει: «Οι ασθενείς, οι φροντιστές τους, οι οικογένειές τους και η κοινωνία χρειάζονται έγκυρους και ικανούς ψυχιάτρους. Οι έγκυροι ψυχίατροι πρέπει να έχουν ως πρώτιστο καθήκον τη φροντίδα των ασθενών τους, να έχουν επάρκεια γνώσεων, να ενημερώνονται πάνω στις σύγχρονες γνώσεις, να είναι ικανοί και πρόθυμοι να χρησιμοποιήσουν την τεκμηριωμένη νέα γνώση από την έρευνα στην καθημερινή πρακτική, να εγκαθιστούν και να διατηρούν καλές σχέσεις με τους ασθενείς, τους φροντιστές, τις οικογένειες και τους συνεργάτες τους, να είναι ειλικρινείς και άξιοι εμπιστοσύνης, και να ενεργούν με εντιμότητα. Οι έγκυροι ψυχίατροι πρέπει να έχουν καλές επικοινωνιακές δεξιότητες, να δείχνουν σεβασμό προς τους άλλους και να είναι ευαίσθητοι σε σχέση με τις απόψεις των ασθενών τους, των φροντιστών και των οικογενειών. Ο έγκυρος ψυχίατρος πρέπει να είναι σε θέση να εξετάσει τις πιθανές ηθικές συνέπειες της θεραπείας των κλινικών χειριστικών παρεμβάσεων. Οι αρχές της τιμότητας, του σεβασμού, της ισότητας, της αξιοπρέπειας και της αυτονομίας θεωρούνται κεφαλαιώδους σημασίας σε σχέση με την έγκυρη ηθική ψυχιατρική πρακτική. Ένας έγκυρος ψυχίατρος πρέπει να λαμβάνει υπόψιν του τα παραπάνω θέματα όταν παίρνει αποφάσεις ενώ χρειάζεται να έχει ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα που αφορούν τα όρια και την ευαλωτότητα του κάθε ασθενούς. Ακόμη, ένας έγκυρος ψυχίατρος δεν θα πρέπει να συνάπτει στενή σχέση με ένα (μία) ασθενή ή κάποιον(α) που υπήρξε ασθενής».

Ο επαγγελματισμός υποδηλώνει μια στενή σχέση συμμαχίας ανάμεσα στο ιατρικό επάγγελμα και την κοινωνία. Η εμπιστοσύνη του κοινού είναι ο ακρογωνιαίος λίθος του επαγγελματισμού στην ιατρική. Αυτό ισχύει ειδικότερα στην ψυχιατρική, όπου η φροντίδα για την ευημερία του ασθενούς επικροτείται και ενισχύεται από τη φροντίδα για τη δημόσια ζωή και ασφάλεια. Αυτή η στενή σχέση ενισχύεται από τους προσωπικούς ηθικούς κώδικες και τα δημόσια ήθη που προκύπτουν μέσα από δημόσιες συζητήσεις και νομιμοποιήσεις. Υποστηρίζεται ακόμα αυτή η σχέση από νομοθετικές ρυθμίσεις, επαγγελματικούς κανόνες, από υλικά και ανθρώπινα μέσα και ενισχύεται από επιστημονικές οργανώσεις, επιστημονικές ρυθμίσεις και δικαστικές αποφάσεις. Οι πολιτικοί βέβαια έχουν ένα σημαντικό ρόλο στις διαβουλεύσεις για την υποστήριξη του επαγγελματισμού.

Τα τελευταία χρόνια αυτή η σχέση ανάμεσα στην ιατρική και την κοινωνία φαίνεται να είναι σε προοδευτική εξέλιξη. Αρκετές Ευρωπαϊκές και Αμερικανικές Ιατρικές Ενώσεις πρότειναν συγκεκριμένες επαγγελματικές αρχές και υπευθυνότητες στην άσκηση της ιατρικής. Όσον αφορά τις επαγγελματικές αρχές δίνεται προτεραιότητα στην ευημερία και την αυτονομία του ασθενούς και την κοινωνική δικαιοσύνη. Εξάλλου, οι επαγγελματικές υποχρεώσεις σχετικά με την υπευθυνότητα στην άσκηση της ιατρικής περιλαμβάνουν την επαγγελματική ικανότητα του ιατρού, την εχεμύθεια ως προς τον ασθενή, τη διατήρηση της αρμόζουσας σχέσης με τον ασθενή, τη διατήρηση της εμπιστο-

σύνης προς τον ασθενή, διευθετώντας συγκρούσεις ενδιαφερόντων, την τιμιότητα, τη συμπόνια προς τον ασθενή, την εξαιρετική επιστημονική επίδοση, την ευρύτατη συντροφικότητα προς την ομάδα εργασίας, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ασθενούς, τη βελτίωση της πρόσβασης του ασθενούς στις υπηρεσίες υγείας, τη σωστή κατανομή περιορισμένων οικονομικών πόρων, την εκπαίδευση των νέων ιατρών, τις ηγετικές ικανότητες του ιατρού, τη διευθέτηση της πολυεπίπεδης επιστημονικής εργασίας, την ανάληψη της τελικής υπευθυνότητας για την φροντίδα του ασθενούς.

Βέβαια, ο επαγγελματισμός του ψυχιάτρου δεν πρέπει να είναι απομονωμένος από τους άλλους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, όπως ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, κ.ά. αλλά αντίθετα, να ενισχύεται από την ενεργητική συνεργασία τους. Όλοι οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας έχουν την ηθική υποχρέωση της αποδοτικής συνεργασίας, με απώτερο στόχο την αποτελεσματική και σωστή χρήση των υπηρεσιών για την ευημερία των ασθενών.

Βιβλιογραφία

1. Bhugra D. Renewing psychiatry's contract with society. *Psychiatric Bulletin*, 2008, 32:281–283
2. Bhugra D, Malik A, Ikkos G (eds) *Psychiatry's Contract with Society*. Oxford University Press, London, 2009 (In press)
3. Ikkos G, Mace C. Professionalising psychotherapy: lessons from the development of psychiatry. *European Journal of Psychotherapy and Counselling*, 2009 (In press)
4. Kuczewski M. The problem with evaluating professionalism. In: Wear D, Aultman JM (eds) *Professionalism in medicine: Critical Perspectives*. Springer, New York, 2006
5. Royal College of Psychiatrists. *Good Psychiatric Practice*. 3rd ed, London, 2009

Γεώργιος Ίκκος

Διευθυντής Ψυχίατρος στη Διασυνδετική Ψυχιατρική
Βασιλικό Εθνικό Ορθοπαιδικό Νοσοκομείο, Ηνωμ. Βασιλεία
Κλινικός Εκπαιδευτής, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου

Βασίλης Κονταξάκης

Αναπληρωτής Καθηγητής Ψυχιατρικής
Α' Ψυχιατρική Κλινική
Αιγινήτειο Νοσοκομείο, Αθήνα